

? Myslíte si, že se „vaším“ dětem podaří složit jednotné přijímací zkoušky?

Nevím. Samozřejmě rozumím tomu, že míst na středních školách je akutní nedostatek i pro české děti, hlavně ve velkých městech. Na druhou stranu není v ničem zájmu, aby se tady ukrajinští teenageři poflakovali. Stát by měl vzít v úvahu, že za rok se nemohou naučit například druhy zájmen, aby mohli správně vyplnit testy CERMAT. Měli bychom jim ale nějakým způsobem otevřít vstup na střední školy, jinak je to časovaná bomba. My u nás na Zatlance máme celou krabici přihlášek do prvních nebo třetích ročníků, na které ani neodpovídáme, protože je vzít prostě nemůžeme, naše třídy jsou obsazeny českými studenty. Někteří Ukrajinci stále studují online školu své země a budou se chtít vrátit, mnozí tu ale zůstanou. Dává mi proto smysl jim pomáhat. Nemají ale určitě zajištěné místo v prvním ročníku.

? Jsou vám děti vděčné za pomoc, které se jim u vás ve škole dostalo?

Děti to podle mě tolik nevnímají, zatím se pořád rozkoukávají – přece jen se ocitly v jiném systému. U nich mají jedenáctiletku a pak jdou hned na univerzitu, u nás máme základní a střední školu třináct let, takže změna je hodně. Hodně vděční jsou ale rodiče. Když jsme jedné matce řekli, že jejího syna přijmeme do nultého ročníku, tak se rozplakala. Poprvé měla pocit, že její syn někoho zajímá. Stojí to za to.

Jitka Kmentová vystudovala češtinu a pedagogiku a učitelství dějepisu na Univerzitě Karlově v Praze. Pracovala jako učitelka dějepisu a češtiny na gymnáziu a obchodní akademii. Od roku 2004 je ředitelkou Gymnázia Na Zatlance.

Rozhovor vedla Lucie Kocurová, redaktorka EDUzin.cz a spolupracovnice redakce Řízení školy.

Sedět pět hodin v lavici je na úrovni mučení

Herečka, komička a moderátorka, ale i lektorka v oblasti vztahů, vědomí a komunikace. Simona Babčáková je oblíbená pro své nejen komediální role z televize a divadla, životní cesta ji ale přivedla i ke konání besed a přednášek na různá témata spojená s lidským poznáním a vnímáním světa. O tom i o jejích představách o ideálních změnách ve školství, alternativních způsobech výuky ve školách a v nastavení současného systému, ale také o duševním zdraví a hledání sama sebe, jsme si povídali v dnešním rozhovoru.

? Před časem jste moderovala akci EduKačina, ke které jste uvedla, že jedním z jejích cílů je nevytvářet frustrované jedince ve školství...

Ano, jak nevytvářet nešťastné jedince, kteří nevědí, kdo jsou, co chtějí v životě dělat a co vlastně cítí. Respektive jak rozvíjet lidské bytosti tak, aby žili spokojené životy v radosti a tvořivosti a byli schopni řešit společně situace, které život přináší.

? Myšleno jak děti, tak učitele?

Ano, i učitelé jsou pod obrovským tlakem splnit a zaručit nemožné. I ředitelé. Ale i mnozí rodiče. Já říkám, že nechci dělat bachařku systému, se kterým nesouhlasím. A ničit si vztah s dětmi, které miluji, když mi na našem přátelském vztahu velmi záleží. Od ranního vstávání až po bazírování na znalostech, které jsou často absurdní. Musím najít cestu mezi tím, abych dítě nehandicapovala tím, že jsme jiní, a zároveň aby prošlo systémem, se kterým já jako s takovým nesouhlasím, s co nejmenším poškozením.

? V čem nesouhlasíte?

Třeba vztah k tělu. Kvůli mnoha hodinám sezení ve škole ztrácíme přirozené pohybové návyky, chodíme shrbení s aktovkou, máme hlavu dopředu a pak nás v dospělosti bolí záda, hlava a kolikrát už se nám hýbat ani nechce. Nebo obědy. Vzhledem k tomu, jak zásadně nás ovlivňuje to, co jíme, a jaké získáváme stravovací návyky. Dcera třeba nejí svačiny, protože nechce o přestávce ztrácet čas jídlem, když si může chvíli povídat s kámoškama. A pak mi vadí, že se v principu, známkováním a zastrahováním, že z nás nic nebude, zaměřuje pozornost na to, co mi nejde, spíš než na to, kde je má jedinečnost. Kdybychom se těch 6 hodin denně, 5 dní v týdnu, 10 měsíců v roce věnovali tomu, co nám jde, co nás baví a co budeme v životě opravdu potřebovat, tak bychom vytvořili úplně jinou společnost.

Kdyby lidé žili ve vědomí svého těla, naslouchali mu, komunikovali s ním, respektovali jeho pocity jako součást života, ne že si jdu jednou na hodinu na jógu, do posilovny nebo běhat, ale že celý den dělám věci tak, aby mně v mém těle bylo dobře, to by se mi líbilo. S tím samozřejmě úzce souvisí péče o psychiku, která dominantně určuje to, jak se cítím, jak prožívám. Mohu se nacházet v naprosto skvělých okolnostech, třeba na dovolené u moře, ale můžu se cítit úplně bídě, protože se mi dějí různé vnitřní procesy. A proto by mi dávala smysl škola, kde by se opravdu učilo komunikaci – o tom, že existuje komunikace vnitřní a vnější, že ta vnitřní určuje to, jak bude vypadat a probíhat a jaké

výsledky bude mít ta vnější. Jak přijímat a poskytovat zpětnou vazbu tak, aby byla laskavá a vztahutvorná. Jak procházet konfliktem. Atd. To bych rozjela hodinový monolog.

? Ne všichni se ale toto naučit zvládnou, nebo možná ani nechtějí...

To už ale také souvisí s dětstvím. Já myslím, že kreativita a touha se učit a rozvíjet je přirozeností člověka. A že to, že to někoho nezajímá nebo si myslí, že to nezvládne, už je důsledek poškození. Ať už k tomu došlo v prenatálním období, při porodu, nebo ve školce. A tak se to snažíme mnozí z nás nějak narovnat v dospělosti. Samozřejmě ve vědomé společnosti by paraziti měli smůlu. A paraziti bohužel určují systém, takže není v jejich zájmu ten systém měnit. Protože by přišli o krmení, o nevědomé otroky. Ostatně i to, že je nějaký člověk parazitní a dělá věci na úkor druhých, už je důsledek jeho traumatu. Proto já věřím, že jediný způsob, jak něco začít měnit, je odspodu. A vyvíjet tlak nahoru. Definovat si, co je náš záměr. Víím, že mnozí pedagogové se snaží být smysluplní a učit jinak, ale často nemají podporu kolegů nebo vedení. Přitom oni jsou také ve velké frustraci, chce se po nich nemožné. Aby na druhém stupni ZŠ 20 až 30 hormonálních bouří donutili sedět mnoho hodin denně v klidu a dostat do nich informace, které je nezajímají. Přitom z vývojové psychologie víme, že v tomto věku děti potřebují vzájemnou interakci, pohyb, pobyt na čerstvém vzduchu a učit se praktické věci.

? Což samo o sobě může být frustrující i pro pedagogy...

Samozřejmě. Je to psychické týrání pro všechny. A právě i ten pedagog je ve stejné bezmoci, protože má docílit něčeho, co v realitě vůbec není možné. A je pochopitelné, že časem vyhoří a vzdá to a promění se v někoho, kým na začátku rozhodně nechtěl být. Na to konto se může začít chovat tak, že začne vytvářet traumatické situace pro ty stejné děti, které původně miloval a chtěl je vzdělávat. Náplň a smysl práce učitelů by měla být láska k dětem a chuť je podpořit, něco jim předat. Proto si myslím, že je třeba si znova definovat záměr vzdělávání a z toho potom vyplyne, jakou formu by mělo mít a jaké nástroje k tomu budou sloužit. A to je to, co hledá třeba projekt Eduzměna.

? A může to pak vést ke ztrátám vášně a ideálů u učitelů a třeba i k jejich možnému konci ve školství...

Samozřejmě. Další věc je ocenění. Vždyť učitelé by měli být nejtěnější občané vzhledem k tomu, že je považujeme za natolik dobré, že je necháme ovlivňovat naše děti, a toto ocenění by mělo být vyjádřeno i finančně. Aby se cítili důstojně, aby uživilí rodiny a aby byli motivováni se sami rozvíjet.

? Myslíte si, že je o alternativní způsoby výuky v současnosti větší zájem? Ať už jde o pedagogy, děti, nebo rodiče?

Cítím, že v současnosti, i díky všem lockdownům, spousta rodičů najednou uviděla, co se děje. Protože viděli na těch počítačích, jak to probíhá. A zároveň za ty dva covidové roky došlo k obrovské frustraci. Tím, jak děti byly sociálně izolované, tak u nich došlo k velkému traumatu. Takže cítím, že volání po změně systému vzdělávání přichází ze všech stran, jak od rodičů a dětí, tak od pedagogů. Věřím, že tato společná vlna tlaku na změnu bude úspěšná. Teď se nacházíme v posttraumatickém šoku, takže se potřeba nutnosti změny a hledání všech variant jen zvyšuje. To je výhodná pozice. Také přibývá lidí, kteří své děti do ústavu neposílají a přechází na domácí vzdělávání.

? Co další varianty výuky?

O vzdělávání se zajímám již dlouho, přijde mi to to nejzásadnější, s čím je třeba začít. Jsem v kontaktu s lidmi z waldorfských škol, ze škol Montessori, ze Scio škol a ptám se jich. Myslím si, že jsou součástí hledání směru a hledání alternativ. Já si nepředstavuji, že najdeme nějaký ideální super systém, protože to pro všechny nelze. Spíš vytvořit podmínky pro to hledání. Protože je to velká otázka a ta nemá rychlou odpověď. Ale já jsem nadšená, že vůbec alternativy vznikají a že jich přibývá a zájem o ně roste. Každý z nás jsme opravdu jedinečná lidská bytost, v jedinečném rodinném kontextu, s jedinečnými talenty a s jedinečným posláním a nastavením duše. Každého volá něco jiného. A proto je důležité mít možnost si vybrat.

? Jak by se tedy podle vás mělo současné školství změnit?

Nepředstavuji si, že by se třeba základní školy měly zcela zrušit. Já si představuji, že se budou transformovat a že se rozšíří množství těch alternativ, a to i do oblastí, které jsou třeba daleko od Prahy a jiných kulturních center. Že vzniknou alternativy škol, ve kterých bude třeba fungovat kombinace domácí online výuky s nějakými setkáváními typu čtyřikrát za rok jedeme na intenzivní týden, aby došlo k sociálnímu kontaktu. Že se budou hledat individuální řešení a budou vznikat třeba poradenské organizace, které budou pomáhat najít optimální řešení pro jednotlivé děti. Že přibude výuka venku, exkurze, besedy, projekty, představení, výstavy, dokumenty. Že budeme děti učit akcí a ne jenom sedět a poslouchat suchá data. Že se děti na výuce budou podílet. Třeba tím, že starší budou učit mladší. Starší děti se tak budou učit formulovat myšlenky a komunikovat a pro mladší to bude přijatelnější forma. Že si děti samy budou dávat zadání,

co je zajímavá, co se chtějí učit. Že pěstitelky budou vycházet z permakultury a biodynamického zemědělství. Že co si vypěstujeme, to si také uvaříme a sníme (což už na mnoha školách je). Že součástí pěstitelek bude třeba brigáda na statku. Součástí pracovní výchovy bude třeba den v řezbářské dílně. To bych zase mluvila hodinu.

? S kým byste v tomto ohledu chtěla spolupracovat?

Moc se mi v současnosti líbí Nadační fond Eduzměna, kterému jsem moderovala právě akci EduKačina, kde jsem komunikovala s řediteli a pedagogy. A ti už tyto principy zavádějí v praxi a já bych se k tomu chtěla přidat a být součástí tohoto ušlechtilého směru hledání. Příští rok se chystám jet na jejich soustředění pro pedagogy i se svou ambicí tam udělat přednášku o komunikaci, jelikož sama učím a přednáším a zároveň se chci sama vzdělávat. Ráda bych spolupracovala s těmi organizacemi, které hledí společným směrem, a moc by se mi líbilo, kdybych je třeba mezi sebou propojila, aby věděly, že v tom nejsou samy a že zájem o změnu tu skutečně je. A vytvořily společnou vizi, kterou potom mohou prosazovat na ministerské vládní úrovni. Ale nejdřív potřebujeme vědět, co chceme, abychom věděli, jak toho dosáhnout. A já myslím, že zatím jsme ve fázi hledání.

? Máte na to nějaký kurz nebo školu?

Myslíte na mé přednášky o komunikaci? Ne, nemám na to žádnou státní školu. Tréninku vědomé komunikace se věnuji přes 20 let několik hodin denně. Ovlivnila mě spousta knih (*Respektovat a být respektován*, *Nenásilná komunikace*, *Uzdrav svá vnitřní zranění* a mnoho dalších), rozhovorů, přednášek, seminářů. Komunikuji se širokou škálou lidí, v široké škále kontextů a situací. A díky tomu, že tyto interakce sleduji a vím, co dělám, tak už u toho pozoruji, jestli to, co si myslím, v realitě funguje nebo nefunguje. Když se dostanu do úzkých, ať už jde o partnerské, nebo pracovní vztahy, tak tyto své nástroje, které jsem se naučila, vědomě používám. Největší školou je mi život a praxe vědomé komunikace.

? Jaké nástroje máte konkrétně na mysli a v čem vidíte hlavní smysl umění komunikace?

Nejvíc mě ovlivnil výcvik Principy života, který jsem absolvovala a absorbovala 6 let. Tam jsem se nejvíc naučila o transparentní komunikaci, nastavování hranic, skrytých motivacích atd. Komunikace je umění, něco, co se můžu naučit a co potřebuji, protože komunikací tvořím svůj život tím, že vytvářím a udržuji vztahy. Nebo ukončuji vztahy, nebo zvětšuji vzdálenost. Umění komunikace je úplný základ pro aktivní tvorbu vlastního života. Pokud nejsem schopná cítit, co chci a co nechci, co se mi líbí a nelíbí, pokud to nejsem schopná transparentně vykomunikovat a nastavovat a udržet hranice, pak jsem v roli oběti a musím čekat, co na mě zbyde. Bylo by skvělé, kdyby se komunikace učila už od základní školy, třeba v dramatické výchově skrze scénky a blbinky. Nebo by se to jmenovalo sociální výchova, kde bychom se učili poskytovat a přijímat zpětnou vazbu tak, aby byla konstruktivní a zároveň laskavá. Jak procházet konfliktem, aby nebyl toxický. Že existuje nonverbální komunikace. Že je komunikace vnitřní a vnější a jak se vzájemně ovlivňují. A tohle vše bychom se mohli učit hrou nebo třeba improvizními cvičeními. Abychom měli příležitost se učit vyjadřovat, protože lidská bytost podle mě netouží po ničem jiném, než aby se vyjádřila a byla vnímána a přijímána. Toužíme po radostné a bezpečné interakci. Nejsme individuální, ale kolektivní bytost. Já celé lidstvo

vnímám jako jednu bytost. A jednotlivci jsou její buňky, které by spolu měly spolupracovat a spolupůsobit, aby byl celý organismus zdravý a spokojený. Tím, že se vnímáme jako jednotlivci a necítíme návaznost a vzájemnou závislost s ostatními, tak si dovolujeme chovat se bezohledně. Třeba bezohledně vůči budoucím generacím. A to pak způsobuje, že bujíme bezohledně, na úkor ostatních a fungujeme jako rakovinná buňka v organismu. Také je to živá buňka, ale svým bujením může způsobit zánik celého organismu. A tam jsme teď. Takže já si myslím, že je třeba se rozhodnout, jaká buňka chci být. Jestli chci být rakovinotvorná buňka a bezohledně spotřebovávat víc, než dávám, nebo naopak živá buňka, která je smysluplnou součástí organismu a navazuje na další buňky, které společně vytváří něco, kde je všem včetně jejich prostředí, třeba přírodě, dobře. Protože pak je to živé a zdravé, může to kvést a být i dlouhodobě udržitelné. A je tam radost ze života a kreativita a o to jde.

? Jaká vy jste v tom organismu buňka?

Určitě hormon. Nesu emoce.

*Rozhovor vedl Oliver Jahn,
spolupracovník redakce Řízení školy.*

Rodiče vítáni – značka, která nemůže Vaší škole chybět!

Značkou Rodiče vítáni se na dveřích mohou pyšnit všechny školy, které jsou vstřícné při komunikaci s rodiči.

Co to znamená? Např. že škola s rodiči aktivně komunikuje a že tato komunikace je obousměrná a partnerská.

- Na webu www.rodicevitani.cz naleznete všechna kritéria, která je nutné splnit.
- Značka Rodiče vítáni není jen samolepka na dveřích. Dává rodičům záruku, že školu pro své dítě vybrali správně.
- Celý projekt Rodiče vítáni byl původně vytvořen neziskovou organizací EDUin. Certifikace tak dává jistotu, že jde o kvalitní a důvěryhodný program.

